

URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Curricula_NJ_IHL_ICL_2019_UKR.pdf.

7. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 лип. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#n997.

8. Yurikov O. Counteracting planning, preparation, resolution and management aggressive war on the territory of Ukraine. *Legal sciences and their role in the development of the legal culture of a modern man* : monograph. Riga : Baltija Publishing, 2022. P. 180–197.

Король Елла Едуардівна,

слухач магістратури навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Мостепанюк Л. О.

ЕКСТРАДИЦІЯ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ

Інститут екстрадиції має багатомісячну історію і його початок можна простежити з часів глибокої давнини, коли ще не існувало правових взаємовідносин у питаннях протидії злочинності, не було стійкої системи норм міжнародного права, але вже виникли перші ознаки формальної дипломатії. При цьому практика видачі осіб, які вчинили правопорушення, існувала, спочатку маючи локальний характер.

Початком становлення міжнародного співробітництва у видачі осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, стало державницьке усвідомлення ідеї, що в межах кожного суспільства повинна панувати єдина і самостійна каральна влада, якій зобов'язані підкорятися всі особи, що знаходяться на території держави. Саме цьому першим відомим правовим інститутом у сфері міжнародного співробітництва став інститут екстрадиції (видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення).

Характерною рисою Стародавнього світу була регіональність, обумовлена локальними економічними зв'язками, що охоплювали невеликі географічні райони. Так, у

Давньому Єгипті ніколи не видавали злочинців, але обов'язково виганяли їх за межі країни. Видача широко застосовувалася до рабів-утікачів у Греції й у Римській імперії. Законодавство періоду Середніх віків характеризувалися тим, що особи, які скоїли кримінальні правопорушення, видавалися досить рідко. Традиційно феодальні держави Західної Європи того часу обмежували застосування інституту видачі звичаєм покріпачення всіх іноземців, що прибували в країну без належного дозволу або пробули в ній більше одного року.

Для періоду розбудови буржуазного суспільства характерним був початок інтенсивного співробітництва держав щодо виявлення та припинення кримінальних правопорушень. Держави почали укладати двосторонні та багатосторонні договори, предметом яких була саме видача правопорушників. Даний інститут отримав правове обґрунтування і видача стала необхідним засобом здійснення політики в сфері кримінальної юрисдикції кожної суверенної держави. Водночас, кожна держава керувалася нормами власного кримінального законодавства.

Важливими подіями в історії початку та середини ХХ ст. стали Перша та Друга світові війни, які призвели до зміни суспільного й політичного устрою в державах, демократичних трансформацій, а також перетворення і проведення економічних реформ, що вплинуло на розвиток правових інститутів України та пріоритетів у міждержавному співробітництві щодо протидії злочинності.

50–80 р. ХХ ст. – це період, коли уклалися договори про правову допомогу в цивільних, сімейних та кримінальних справах, які включали видачу осіб, які вчиняли кримінальні правопорушення, властиву для країн соціалістичного табору. Договори визначали обсяг та форми допомоги, можливість видавати одна одній осіб які скоїли кримінальні правопорушення та знаходяться на території інших держав для притягнення до кримінальної відповідальності або для виконання вироку суду. Для сучасного періоду розвитку законодавства характерним є підписанням багатосторонніх та двосторонніх міжнародних договорів, направлених на правову допомогу та співробітництво між державами задля подолання всіх проявів злочинності.

Протягом всієї історії свого існування екстрадиція залишалася системою, яка складалася з декількох процедур, за допомогою яких одна держава видавала іншій особу, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Інститут екстрадиції виник у ранніх цивілізаціях (єгипетська, китайська та асирійсько-вавилонська). У ранній період його існування видача особи державі, яка направила вимогу про видачу, здійснювалася з дотриманням всіх офіційних вимог і проводилася в урочистих умовах. Видача осіб, що вчинили кримінальні правопорушення, здійснювалася на основі пактів або договорів, але могла мати місце і на засадах взаємності або в порядку ввічливості. Договірні зобов'язання про видачу осіб, які переходили від правосуддя, розглядалися як атрибут дружніх відносин між державами. Нечисленні домовленості епохи рабовласництва про видачу осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, є ілюстрацією нерозвиненості міждержавних відносин цього періоду розвитку суспільства.

Отже, видача осіб, що вчинили кримінальні правопорушення, мала переважно політичний характер. В умовах, коли виникають між державами суперечки часто вирішувалися за допомогою війни, основним регулятором відносин екстрадиції також було право сильного. Тому правильним буде висновок, що в давнину ні договорів про видачу, ні певних правил і форм, які застосовувалися до неї. Не дивлячись на думку про те, що в давнину не існувало видачі, так як не існувало міжнародно-правових відносин між різними державами, більшість дослідників все ж знаходять факти видачі, які мали місце і в ті часи.

В X ст. в Київській Русі вже почали укладатися договори, що встановлювали правила видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. Норми Руської Правди встановлювали відповідальність за втечу в іншу країну, регулювали правила повернення втікачів на батьківщину, регламентували відповідальність за приховування іноземцями особи, що втекла від господаря.

Для епохи середньовіччя зміни в сутності екстрадиції були обумовлені виникнення нових місць, видача з яких була недопустимою. Такими місцями стали певні священні місця (монастирі, собори, храми, церкви, каплиці). На роль об'єднуючого начала висувалася церква, яка зіграла вирішальну роль в розповсюдженні видачі еретиків – ворогів всіх західноєвропейських держав. Тому екстрадиція залишалася формою розправи з політичними ворогами, а не злочинцями.

Після Переяславської ради екстрадиційні відносини визначалися характером взаємовідносин Української козацької держави із Російською державою. Відносини між країнами у

зв'язку із поверненням осіб, що вчинили кримінальні правопорушення, за своєю суттю були близькими до типових екстрадиційних, але з поступовою втратою самостійності гетьманської влади вони позбулися свого первісного змісту.

XVIII–XIX ст.ст. стали періодом укладення договорів, спрямованих проти суб'єктів військових злочинів, що характерно для обстановки, яка склалася в Європі в той період (наполеонівські війни і їх наслідки), хоча дедалі частіше траплялися випадки видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення загально-кримінальної спрямованості. Видача таких осіб проводилася у випадку вчинення ними злочину у межах однієї із договірних держав та втечі на територію іншої держави.

Поступово на міжнародному рівні починають розглядатися доктринальні проблеми екстрадиції: практика держав щодо видачі осіб, які вчинили злочини, була узагальнена на Оксфордській сесії Інституту міжнародного права в 1880 р. У прийнятій за її підсумками Резолюції були сформульовані загальні положення, що стосуються взаємодії держав у питаннях видачі. Таким чином, історія розвитку інституту екстрадиції охоплює собою всі історичні типи суспільства.

Коршак Леся Ігорівна,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, професор
Пясковський В. В.

КРИМІНАЛІСТИЧА ТАКТИКА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ

Актуальність дослідження криміналістичної тактики зумовлена динамічними змінами в структурі злочинності, появою нових способів вчинення протиправних діянь із застосуванням інформаційних технологій, що вимагає адаптації тактичних прийомів та методів розслідування.